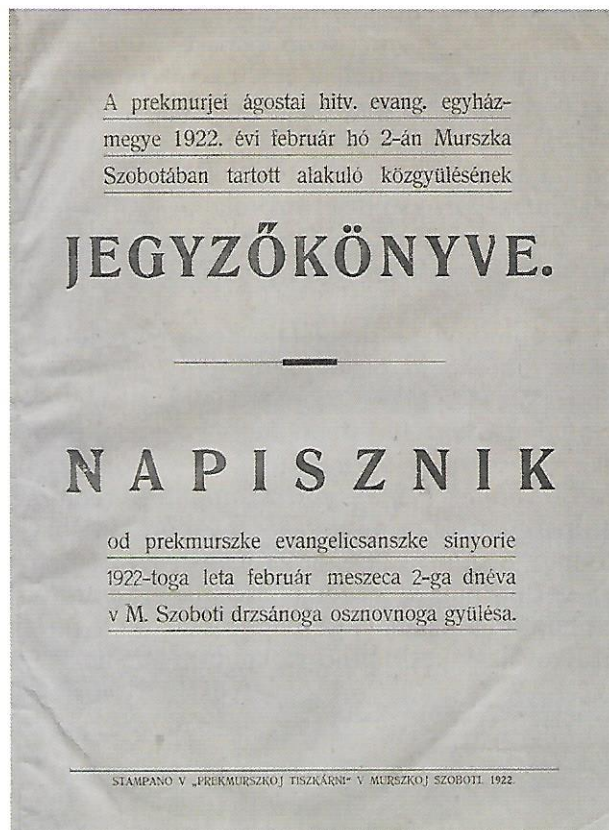

100-letnica ustanovitve Prekmurskega evangeličanskega seniorata

Poleg politično upravnih sprememb, ki so za Prekmurje nastopile leta 1919, so spremembe nastale tudi v cerkveni organizaciji prekmurskih evangeličanov, ki so bili vključeni v madžarsko cerkveno upravo. Namreč že kmalu po priključitvi Prekmurja in združitvi prekmurskih Slovencev z matičnim narodom je tedanji sombotelski evangeličanski škof Bela Kapi z dopisom z dne 7. oktobra 1919 Štefanu Kovaču, tedanjemu duhovniku cerkvene občine Murska Sobota, zaupal deset cerkvenih občin in dolžnost seniorja vse do ustanovitve uradno potrjenega seniorata. V zgodovini prekmurskih evangeličanov je s tem nastopilo novo poglavje, ki pa je zahtevalo še veliko dela in poguma, potrebno je bilo veliko odločnosti, tudi prilaganj, a notranja povezanost, skrb za versko življenje in materni jezik jih je strumno peljala na pot samostojnosti. Za ta datum so si izbrali 2. februar 1922, ko je v evangeličanski cerkvi v Murski Soboti potekal občni zbor, katerega so se udeležili vsi duhovniki in inšpektorji cerkvenih občin, delegati, številni verniki in gostje. In na tem slovesnem dogodku je bil ustanovljen Prekmurski evangeličanski seniorat / Prekmurska evangeličanska šinjorija ter potrjena izvoljena senior in

senioratni inšpektor. Za seniorja je bil tudi uradno vpeljan murškosoboški duhovnik Štefan Kovač, za senioratnega inšpektorja pa Aleksander Junkuc.

Ustanovitev seniorata je velikega pomena in pomemben temelj tako glede same nadaljnje organizacije Evangeličanske cerkve kot glede vznika in razvoja evangeličanske publicistike. Še v istem letu je namreč seniorat pričel izdajati *Evangeličanski kalendar* (prvi koledar Luther kalendar za leto 1920 je izdal murškosoboški duhovnik Štefan Kovač sam) in *Düševni list* (predhodnik današnjega Evangeličanskega lista), prav tako literaturo za bogoslužje in verouk. Ob tej slovesni ustanovitvi in umestitvi so izdali tudi dvojezični (madžarsko-prekmurski) Napisnik prekmurske evangeličanske šinjorije, v katerem je potek občnega zbora, na katerem ni manjkalo veselja in ponosa, podrobno zapisan.

Počastitev te jubilejne obletnice, 100. obletnice ustanovitve prekmurskega evangeličanskega seniorata, bomo vsekakor slovesno obeležili in to najverjetneje v mesecu oktobru.

Klaudija Sedar

Borovo gostüvanje v Prekmurju

Borovo gostüvanje je pustna šega in prireditev, ki je na Slovenskem znana le v Prekmurju. Gre za poroko z borom, pri čemer sodeluje vsa vas, v kateri poteka prireditev. V preteklosti je potekala na pustni torek, v sodobnem času pa na pustno nedeljo. Po izročilu so jo priredili takrat, ko se v predpustnem času, ki je bil nekdanj čas porok, nihče v vasi ni poročil, zato so predstavnika oziroma predstavnico mladih poročili z borom. Šega ima tako pomen

javnega sramotenja neporočene mladine, ki si ni uspela najti moža ali žene. Sramotenje in kaznovanje mladine pa je najbolj izrazito z njihovo skupinsko vleko podrtega bora iz gozda do vasi. Odločitev za pripravo prireditve je izhajala tudi iz pragmatičnih razlogov, saj so z zbranim denarjem izboljšali infrastrukturo v vasi.

Vlečenje drevesa ali ploha – debele in težke deske je znana pustna šega po Evropi in tudi na Sloven-

skem. *Borovo gostüvanje* izhaja iz te šege, a jo je še znatno nadgradilo. Gre za prireditev, pri kateri v pripravi, organizaciji in izvedbi sodeluje vsa vas in je ena od najbolj množične oblike ljudske igre pri nas. Liki imajo natančno določene vloge in besedila, ki jih govorijo ali berejo v prekmurskem narečju, celotna prireditev ima zgodbo in poteka po vrstnem redu.

Borovo gostüvanje je bilo v Prekmurju prvič izvedeno leta 1921 v

Puconcih. Splošno mnenje je, da se je prirejalo v evangeličanskih vaseh, a so ga prirejali tudi v katoliških vaseh in v vaseh s prebivalstvom obeh ver. Razširjeno je bilo na Ravenskem in Goričkem, na Dolinskem pa le izjemoma. Pustno šego poroke z borom poznajo tudi v širši okolici Prekmurja, na Madžarskem in v Avstriji: znana je v Porabju, do Monoštra in dlje proti severovzhodu Madžarske, v Avstriji se razprostira na Gradiščanskem in Štajerskem. Južno od reke Mure pa te šege ne poznajo.

V prireditvi se prepletajo šege prave poroke in pusta, zato tudi nastopata dve glavni skupini likov: *svatba in fašenki*. Pri slednjih gre za like kot so razni obrtniki (npr. *friizerke, rešetar, žlajfar, poštaš*), medicinske sestre in doktor, ciganice, sodnija, gozdni liki, cestar itd.). Vloga večine njih je služenje denarja na humoren način, ki ga dobijo od obiskovalcev kot plačilo za njihove

storitve. Eden najpomembnejših *fašenskih likov* je *pop* ali *farar*, ki ima največ govorov. Svatba igra vlogo svatbe in ne služi denarja, sestavljajo jo liki kot so na pravi svatbi: *sneja, mladoženec, oče, mati, starešina, starešica, družbani, posvalbice, pozvačin in turbaš*.

Skupine vabovcev na prireditev po okoliških vaseh vabijo mesec dni pred začetkom. *Borovo gostüvanje* traja cel dan, osrednji del pa se odvija v gozdu pri vasi. Poteka po vrstnem redu, ki daje prireditvi zgodbo z začetkom in koncem. Začne se s skupinskim fotografiranjem mask v vasi, nato sledi igra z iskanjem pravega ženina, odhod v gozd, pogajanje za vstop v gozd, priprava na sekanje bora, vrhunec prireditve sta sekanje bora in poroka. Sledi vleka bora iz gozda, odhod mask in obiskovalcev iz gozda v vas in *gostüvanje* – veselica.

V novejšem času borova *gostüvanja* v Prekmurju niso vsakoletni

dogodek, ampak postajajo kar redka, saj se priredijo na vsakih nekaj let. Zadnje je potekalo leta 2017 v Križevcih na Goričkem.

Mateja Huber

Literatura:

- Kuhar, Boris: *Borovo gostüvanje*. Ob spremembah, ki jih prinaša čas. *Slovenski etnograf XVI-XVII*, 1963-64, Ljubljana 1964, 133-148.
- Pšajd, Jelka: *Poroka z borom. Borovo gostüvanje*. Turistično društvo Šalamenci 2004.
- Pšajd, Jelka: *Vleka ploha ali borovo gostüvanje v Žepovcih leta 1906?* Zbornik soboškega muzeja 26, Murska Sobota, 2020, 37-47.
- Ravnik, Mojca: *Borovo gostüvanje v Predanovcih*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2009.

Prijateljstvo

Brez prijateljev si težko predstavljamo svoje življenje, saj nam prav oni v veliki meri izpopolnjujejo in osmišljajo življenje, so »tukaj«, ko jih potrebujemo, in so naša podpora, najsi bo v povsem vsakdanjih situacijah, ob stiskah, pomembnih življenjskih dogodkih in odločitvah. A vendarle prav vsako prijateljstvo ni tisto iskriivo in srčno in kdaj pa kdaj zadaja tudi rane, namesto da bi prispevalo k slogi in srečnejšemu življenju. Že stari pregovor pravi, da prave prijatelje spoznamo v nesreči in to so tisti prijatelji, ki nam ne stojijo ob strani le takrat, ko nam gre dobro, ampak tudi, ko se znajdemo v težkih trenutkih. Prijatelju ali prijateljici v polnem pomenu besede se navadno odpremo v celoti, se mu ali ji damo spoznati tudi v najbolj šibkih točkah, zaupamo najbolj globoke skrivnosti, težave in dileme. In ta prijatelj ali prijateljica si vzame za nas čas, ko ga ali jo potrebujemo, in četudi v tistem hipu ni in ne more biti ob nas, nam je že dovolj občutek, da ga ali jo imamo, da čutimo tisto prijateljsko

toplino in roko. Nemalokrat nam je že kratek pogovor, tudi če je po telefonu, v uteho, nas razvedri, pomiri in poudari vez prijateljstva. O tej moči prijateljstva nam na več mestih govori tudi Sveto pismo, npr. med Jezusom in njegovimi učenci, čeprav je bil kot njihov učitelj njihova avtoriteta. O tem beremo v Janezovem evangeliju, ko pravi: »Nihče nima večje ljubezni, kakor je ta, da dá svoje življenje za svoje prijatelje. Vi ste moji prijatelji ... vas sem imenoval prijatelje, ker sem vam razodel vse, kar sem slišal od svojega Očeta.« (15, 13-15)

Še ne tako dolgo nazaj so se prijatelji med seboj pogostejše osebno srečevali, v današnjih časih, ko nam življenje narekuje nekoliko drugačen način in vsakdanji ritem, pa ta osebni stik izpodriva tehnologija, od mobilne do spletne in raznih socialnih omrežij. Tako smo naenkrat dobili bolj ali manj številne virtualne prijatelje in nekatere od njih poznamo le po imenu in priimku. Tudi zato prijateljstvo dobiva nove definicije, prav tako ga

različne generacije nekoliko drugače dojemajo in vrednotijo. Kaj pomeni prijateljstvo starejšim in kaj mlajšim generacijam ter kako močna vrednota je pri enih in pri drugih, sem tako preverila pri nekaj naključnih pogovorih. Mlajše generacije so pri pomenu prijateljstva najpogostejše navedle zabavo, druženje, zaupanje, starejše generacije pa zavezništvo, spoštovanje, prva pomoč v stiski. Tako eni kot drugi pa so ga navedli med prvimi tremi najpomembnejšimi vrednotami na svoji lestvici vrednot, kar potrjuje in dokazuje, da je prijateljstvo velikega pomena v vseh starostnih obdobjih, pri slehernem posamezniku. In sploh ni pomembno, ali imamo zgolj enega ali dva prijatelja / prijateljici ali jih imamo deset ali več; zagotovo drži, da je brez prijateljev življenje nekako prazno in prav vsi kdaj potrebujemo prijateljski nasvet, pogovor ali le toplo besedo.

Klaudija Sedar